

Šventė Vilniuje: Naujieji metai lietuvių, lenkų ir rusų šeimose

ŽILVYTIS ŠAKNYS

Lietuvos istorijos institutas, Etnologijos skyrius, Kražių g. 5, LT-01108 Vilnius

El. paštas: shaknys@gmail.com

Straipsnyje, remiantis stebėjimu, anketavimu ir pusiau reglamentuoto interviu duomenimis, taip pat istorinio lyginamojo ir interpretacinio metodų teikiamomis galimybėmis, siekiama atskleisti Naujųjų metų šventės etninius ir kultūrinius savitumus. Palyginsime lietuvių, lenkų ir rusų šeimose švenčiamos šventės dalyvių sudėtį, šventimo vietą, šventines vaišes, šeimoje palaikomas naujmetines tradicijas, ateities spėjimus ir šventės vietą ritualinių metų struktūroje.

Raktažodžiai: Vilnius, Naujieji metai, šventė, lietuviai, lenkai, rusai

ĮVADAS

Pasak Jeremy Boissevain, vienas tradiciškiausių ir efektyviausių būdų pabrėžti grupės tapatumą yra jos nariams švęsti šventę arba kartu atlikti ritualą. Tai darant galima išsiskirti iš kitų grupių narių ir tarpusavyje pasijusti „namie“ [3,12; cit. iš 29, 37]. Simbolinė „namų“ sąvoka globalios modernybės sąlygomis įgyja daugiareikšmį skambesį ir įkūnija žmogui tai, kas yra svarbu. Šiuolaikinėje visuomenėje ne visada šventę galime sieti su religingumu ar iš kartos į kartą perduodama tradicija. Kaip pažymėjo Rasa Paukštytė-Šaknienė, Erico Hobsbawmo sąvoka „išrastos tradicijos“ (*invented traditions*) [7, 263–308] galima nusakyti ir socialistinių ritualinių metų kūrimą sovietinėje Lietuvoje [16, 208]. Kita vertus, 2005 m. tyrimai Punsco ir Seinų lietuviškose vietovėse rodo siekį perimti kai kurias sovietmečiu modifikuotas „lietuviškas šventes“ ir deklaruoti etninio tapatumo prioritetą prieš vietinį ar pilietinį [23, 113–114]. Tai skatina prisiminti Fredriko Bartho žodžius apie socialiai konstruojamas etninės grupės ribas, paremtas kontaktais su kitomis etninėmis grupėmis ir tais bruožais, kurie tų grupių nariams yra svarbūs [2, 9–38; 14]. Taigi etninės grupės sampratą galima būtų susieti su kalendarine švente, kurios „etniniai bruožai“ dažniausiai deklaruojami daugiaetninėje aplinkoje ieškant, perimant ar sukuriant realius ar įsivaizduojamus išskirtinius šventės savitumus. Šią prielaidą pabandysiu patikrinti tyrimu daugiataučiaame Vilniaus mieste lygindamas trijų gausiausių miesto etninių grupių – lietuvių, lenkų ir rusų – švenčiamus Naujuosius metus (1). Toks tyrimas šiuolaikiniame mieste dar nebuvo atliktas.

(1) Straipsnis parengtas vykdant 2012–2014 m. temą „Šiuolaikinės vilniečių šventės šeimoje“ pagal Lietuvos mokslo tarybos Nacionalinę lituanistikos plėtros 2009–2015 metų programą (sutartis LIT-5-6, vadovė dr. Rasa Paukštytė-Šaknienė, vykdytojas Lietuvos istorijos institutas).

Naujieji metai – vienintelė šventė, buvusi nedarbo diena tarpukario Lietuvoje (ir Lenkijos okupuotoje Lietuvos dalyje), sovietinėje Lietuvoje ir atstačius nepriklausomą Lietuvos valstybę. Šią dieną nedirba ir Lenkijoje bei Rusijoje gyvenantys žmonės. Sovietų Sąjungoje tik ši šventė nepasižymėjo aiškia ideologija [18, 53] ir turėjo daugiau pasaulietinę negu religinę prasmę. Liberto Klimkos teigimu, ji neturėjo ir savitų gamtos virsmų padiktuotų apeigų [10, 24]. Nagrinėjant Naujųjų metų papročius galima pažymėti, kad ši šventė tarsi atkartoja Kūčių ir Kalėdų ritualus, o žvelgiant į lietuvių ir daugelio kitų krikščioniškų tautų ritualinius metus matyti, kad Naujieji metai yra nuo Kalėdų iki Trijų Karalių trunkančio tarpušvenčio laikotarpio centre. Tai ypatingas laikas, žymintis ribą tarp senųjų ir naujųjų metų, tad net praeito šimtmečio pradžioje vilniečiai stengdavosi sunkiai nedirbti. Greta Vilniaus esančiuose kaimuose kai kurie darbai šiuo laiku iš viso buvo draudžiami, o vakarus vadino šventais [31, 145]. Kita vertus, kiek kitaip negu katalikų, stačiatikių ir sentikių bažnytiniai metai remiasi Julijaus kalendoriumi ir nuo oficialaus Grigaliaus skiriasi 13 dienų. Tai lemia ir kai kurių šias religijas išpažįstančių žmonių skirtingą švenčių laiką [14, 52–60].

Straipsnyje, remdamiesi stebėjimo, lyginamuoju ir interpretaciniu tyrimo metodais, išsikeliamė tikslą – atskleisti Naujųjų metų šventės etninius ir kultūrinius savitumus. Šiam tikslui palyginsime lietuvių, lenkų ir rusų švenčiamos šventės dalyvių sudėtį, šventimo vietą, šventines vaišes, šeimoje palaikomas naujametines tradicijas, ateities spėjimus ir šventės vietą ritualinių metų struktūroje.

Pagrindinis straipsnio šaltinis – pagal etnografinių klausimų lapą „Šiuolaikinės vilniečių šventės šeimoje: Pirmoji dalis“ Lietuvos edukologijos universiteto studentų 2012 ir 2013 metais sukaupta medžiaga. Apklausti 175 respondentai, tarp jų 83 lietuviai, 65 lenkai, 23 rusai, 3 ukrainiečiai ir 1 baltarusis. Pagal tikybą daugiausia katalikų – 84 proc. (lietuviai ir lenkai bei dalis rusų – 5 respondentai), taip pat apklausta 10 proc. stačiatikių ir 3 proc. sentikių (rusai, ukrainiečiai, baltarusiai). Keli respondentai save priskyrė senajai baltų religijai ar teigė esantys netikintys. Pagal amžių 3 proc. respondentų yra gimę 1964–1970, 36 proc. – 1971–1980, 44 proc. – 1981–1990 ir 27 proc. – 1991–1994 metais. Taigi daugumos pateikėjų amžius – nuo 20 iki 40 metų. Taip pat naudotasi ir trijų Vilniaus miesto gimnazijų (lietuvių, lenkų ir rusų mokomąja kalba) moksleivių 2013 m. anketavimo būdu sukaupta medžiaga (atitinkamai po 23, 21 ir 21 anketas); buvo apklausti vienuoliktos klasės (17–18 metų) mokiniai. Pateikėjų buvo prašoma papasakoti apie 2012 ar 2013-ųjų sutikimą (2).

ŠVENTĖS IŠTAKOS

Etnologinių Naujiesiems metams skirtų tyrimų Lietuvoje nėra gausu. Pirmasis duomenis apie liaudiškus Naujųjų metų papročius paskelbė Liudvikas Adomas Jucevičius 1842 m. publikuotuose „Žemaičių žemės prisiminimuose“. Čia minima, kad „Naujieji metai liudyje, kaip ir aukštesniojoje klasėje, yra sveikinimų ir linkėjimų diena – ne dėl etiketo (nes to nežino), bet nuoširdžių linkėjimų“. Autorius pateikia ir septynis naujametinius spėjimus [9, 453–454] (3). Pasak XIX a. pabaigos ir XX a. pradžios situaciją apibūdinusio Juozo Kudirkos, iki Pirmojo pasaulinio karo per Naujuosius metus visur, išskyrus Suvalkiją, buvo kartojama Kūčių vakarienė, tačiau nusistovėjusių Naujųjų metų sutikimo papročių, išskyrus

(2) Lauko tyrimų duomenys saugomi Lietuvos istorijos instituto Etnologijos skyriuje.

(3) Žemaitijos regione naujametiniai vedybiniai spėjimai gana plačiai gyvavo ir XX a. pirmojoje pusėje [15, 96–112].

Aukštaitiją, nebuvo [11, 243–248]. O jaunimo pasilinksminimai tarpukariu per Naujuosius metus vyko visur, rečiau – tik Vakarų Lietuvoje [22, 42].

XX a. pradžios miesto Užgavėnės nagrinėjusi Lina Petrošienė pažymėjo, kad miesto šventė forma, turiniu ir atliekamomis funkcijomis skyrėsi nuo kaimo švenčių [17, 21]. Panašią situaciją galima įžvelgti ir nagrinėjant Naujuosius metus Vilniuje. XX a. pradžios papročius apibūdinusios Laimos Laučkaitės duomenimis, per Naujųjų metų sutikimą rautai su šokiais buvo rengiami generalgubernatoriaus rūmuose. Pagrindinėse miesto salėse – Polesės valdybos geležinkelio klube, Miesto salėje, Šv. Jurgio viešbutyje, privačiose rezidencijose – vyko teminiai kaukių baliai, maskaradai [12, 473]. Vilniečiai šią šventę šventė ir šeimose.

Maria Znamierowska-Prüfferowa, pabandžiusi apibūdinti XX a. 5-ojo dešimtmečio Vilniaus kultūrą, Naujųjų metų išvakarės įvardijo kaip Silvestro vakarą, o šią dieną vadina „riebiosiomis Kūčiomis“. Pasak lenkų katalikų papročius apibendrinusios etnologės, per Naujuosius metus žmonės antrą kartą laužia kalėdaičius, „kai kurie vėl verda kisieliuką su medumi, grūda aguonpienį“, tačiau tądien jau kepa ir riebius blynelius, valgo dešrą su virtais ar žaliais kopūstais, „meldžia Dievo palaimos ir sutinka Naujuosius metus“. Ryte „dalijami linkėjimai ir spėjamas vasaros oras. Manoma, kad jeigu tą dieną šaltis, vasara bus karšta“ [31, 145–146]. Apibūdindama stačiatikių papročius ji pamini, kad iš aplinkinių kaimų kilę baltarusiai ir rusai tos dienos išvakarėse „buria būsimašias vedybas. Skaičiuoja tvoros mietus ir kviečių grūdus“ [31, 214] (4). Ausburgo evangelikai laikėsi vokiškų papročių. Naujųjų metų išvakarėse jie tiekavo liesą vakarienę, „vėl degdavo eglutę, žmonės valgydavo spurgas, Berlinerpfannkuchen, o vidurnaktį sutikdavo Naujuosius metus gerdami karštą Glühwein – raudonąjį vyną, virtą su prieskoniais“ [31, 221–222]. Etnologės manymu, Vilnius turi senas tradicijas, neatskiriama susijusias su kaimu, tačiau turinčias bendrų bruožų, būdingų ir „didesniems Europos plotams“ [31, 137]. Taigi mieste funkcionavo ir „kaimiška kultūra“, fiksuota daugelyje Dzūkijos ir Aukštaitijos kaimų.

Sovietmečiu masinėmis informacijos priemonėmis visai buvo skatinamas Naujųjų metų šventimas. Vaidybiniai filmai „Karnavalo naktis“, „Likimo ironija, arba po pirties“, gausiai leidžiami naujametiniai atvirukai, šventinė televizijos programa ir Kremliaus kurantų dūžiai skatino pamiršti Kūčias ir Kalėdas ir formavo Naujųjų metų kaip ribinės, Arnoldo Van Gennepo žodžiais, „perėjimo“ simboliką [28, 178–179] įkūnijančios, šventės stereotipus. Dalia Senvaitytė pažymi, kad ypač daug dėmesio to meto ideologijoje ir atitinkamai spaudoje buvo skiriama naujametei šventei vaikams populiarinti [19, 114–115]. Multiplikaciniai filmai vaikams, Senelio Šalčio dovanėlės, šventinės eglutės turėjo užtikrinti ir šios šventės ateitį. Ir iš dalies tai pavyko.

1998 ir 1999 metais Dzūkijoje ir Aukštaitijoje atliktų tyrimų duomenimis, 1969–1978 m. gimę respondentai į vakarėlius dažniausiai susiburdavo per Naujuosius metus [21, 172]. Kaip linksmiausių ir laukiamiausių šventę Naujuosius metus tyrimo metu įvardijo dauguma 15–20 ir 21–30 metų amžiaus respondentų [21, 170]. XXI a. pradžioje Lietuvos kaimų ir mažųjų miestelių (tirta 150 vietovių) jaunimas rengė Naujųjų metų vakarėlius įvairiuose etnografiniuose regionuose – nuo 80 iki 96 proc. tirtų vietovių. Dažniau susiburiama tik per Jonines [24, 101]. Tačiau pastaruoju metu padėtis pakito: atgavus nepriklausomybę vėl sureikšminamas Kalėdų šventimas, o sovietmečiu į Naujuosius metus perkelta ribinės metų

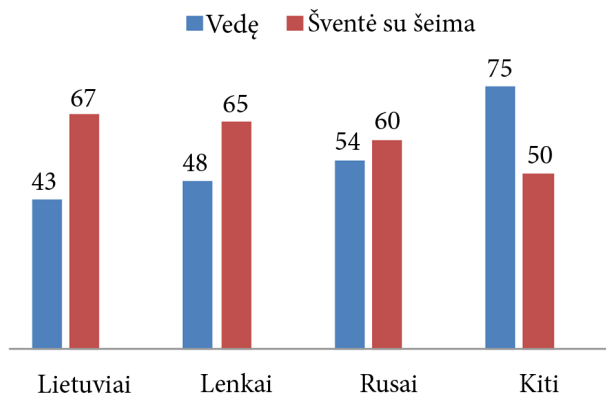
(4) Matyt, vedybinė ateitis spėjama pagal merginų apkabinamą tvoros miėtų ar pasemtą grūdų skaičių: jei porinis – tikėta, kad tais metais ištekės. Šis spėjimas, plačiai paplitęs tarp lietuvių katalikų, pasiekė ir šias dienas.

šventės simbolika vėl gražinama Kalėdoms. Tai paliudijo absoliuti dauguma šio tyrimo respondentų, Kalėdas įvardijusių kaip svarbiausių metų šventę.

XX a. antroji pusė ir XXI a. pradžia atnešė radikalių socialinių ir ekonominių pokyčių Lietuvos ir didžiausio jos miesto Vilniaus gyventojų kultūrai. Kokie jie, pabandydysime atsakyti Naujųjų metų kaip „miestietiškos“, „universalios“ bei įvairiose istorinėse epochose pripažįstamos šventės tyrimu.

ŠVENTĖS DALYVIAI IR VIETA

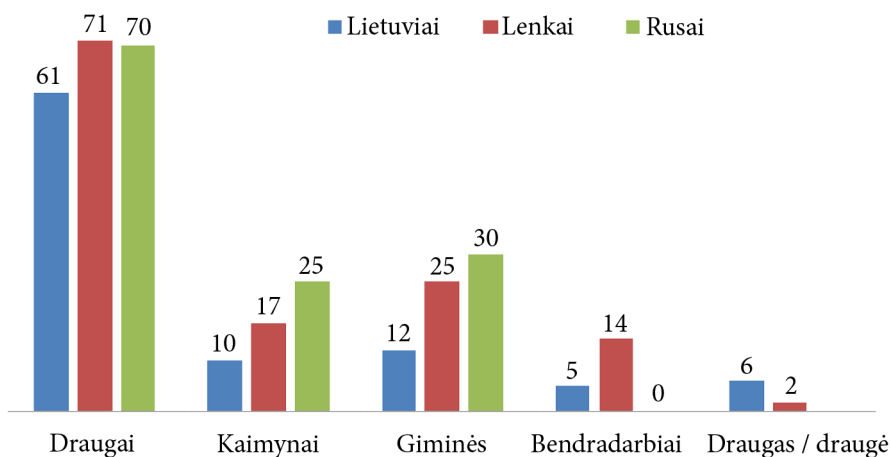
Jacqueline Simson ir Steve'as Roadas pažymėjo, kad Naujieji metai Anglijoje prarado beveik visus tradicinius papročius ir tikėjimus. Daugelis žmonių šią šventę sutinka ramiai namuose arba eina į vakarėlį, kuris, be naujmetinių giesmių, mažai kuo skiriasi nuo kitų pobūvių [20, 256–259]. Kyla klausimas, kuo ši šventė yra išskirtinė šiuolaikinėje vilniečių šeimoje? Nors ši šventė yra vieša, vis dėlto didesnė dalis respondentų teigė, kad ji švenčiama ne tik su draugais, bet ir su šeimos nariais. Nesukūrę šeimos ją švenčia dažniau su draugais, tačiau neretai dalyvauja ir šeimos nariai – brolis, sesuo, draugas (ė), su kuriuo (ia) gyvenama kartu oficialiai nesusituokus ar tik numatoma kurti šeimą.

1 pav. Vedusiųjų / gyvenančių kartu ir šventusių Naujuosius metus šeimoje (proc.; N = 175)

Pirmame paveiksle matome, kad dalis nesusituokusių žmonių šventė kartu su šeima. Kita vertus, ir šeimą sukūrę respondentai ne visada turėjo galimybę Naujuosius metus sutikti su šeimos nariais – kai kuriems iš jų teko dirbti. Kartais Naujuosius metus sutinka tik draugaujančios poros ar sutuoktinių šeima, brolis ir sesuo, o kiti šeimos nariai švenčia atskirai. Kai kada Naujuosius metus atšvęsti spėjama keliose vietose: pavyzdžiui, namuose ir pas močiutę, namie ir pas tėvo seserį ar iki vidurnakčio švenčiama su draugais, o gerokai po dvylikos sugrįžtama į šeimos ratą. Fiksuotas atvejis, kai ir tėvai, ir draugų kompanija švenčia viename name, bet atskirai prie atskirų stalų.

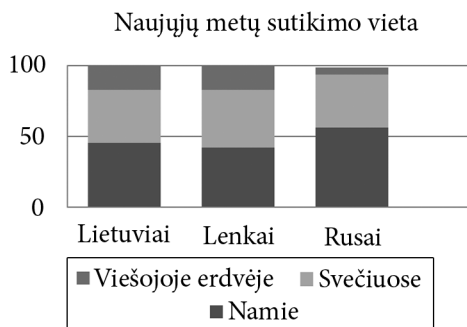
Jei skirtingų tautybių jaunimo duomenys gana panašūs, tai moksleivių jie kiek skiriasi. Apie pusę mokyklos rusų mokomąja kalba moksleivių Naujuosius metus sutinka su šeima, o tarp lenkų ir lietuvių moksleivių aiškiai vyrauja paprotys šią šventę sutikti su draugais. Neretai į šeimos švenčiamą naujmetinę šventę ateina ir draugų. Su draugais šią šventę švenčia maždaug du trečdaliai pateikėjų.

2 pav. Naujametinio pobūvio dalyviai pagal etnines grupes (proc.; N = 171)

Kaip matome iš 2 paveikslu, į lietuvių šventės giminės ateidavo rečiausiai, panašus požiūris ir į kaimynystę. Lenkai į svečius neretai kviečia ir bendradarbius.

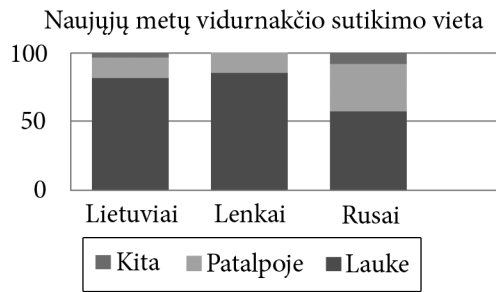
Šventės analizei svarbi ir jos šventimo vieta. Rusai dažniau Naujuosius metus linkę sutikti namie, o lietuviai ir lenkai – pas draugus ar viešosiose erdvėse: kavinėje, sodyboje, miesto centre (vyrauja Naujųjų metų sutikimas Katedros aikštėje), kituose miestuose ir kaimuose, miške ar užsienio šalyje (3 pav.).

3 pav. Naujųjų metų sutikimo vieta pagal etnines grupes (proc.; N = 171)

Analizuojant Naujųjų metų vidurnakčio sutikimo vietą, matyti, kad patalpoje vidurnaktį dažniausiai sutinka rusai (4 pav.). Lietuviai ir lenkai dažniausiai vidurnaktį sutinka lauke, šaudami fejerverkus, šampaną, sveikindami vieni kitus. Švenčiant gamtoje kartais kuriamas laužas. Į bažnyčią per Naujuosius metus einama retai. Artimieji ir draugai dažniausiai pasveikinami telefonu (skambinant ar pasveikinant žinute), rečiau – elektroniniu paštu. Paštu siunčiami sveikinimai jau nyksta, plinta sveikinimai „Facebook“ ir per „Skype“.

Analizuodami pirmosios Naujųjų metų dienos sutikimą, etninės specifikos negalime išskirti. Visų etninių grupių atstovai, šventę gimtajame mieste, pirmąją Naujųjų metų dieną dažniausiai sutinka namuose, žiūrėdami šventinę televizijos programą, rečiau – pas

4 pav. Naujųjų metų vidurnakčio sutikimo vieta pagal etnines grupes (proc.; N = 171)

draugus. Neretai tą dieną pabuvoja keliose vietose. Kai kada eina į renginį mieste, kavinę, barą, teatrą, bažnyčią, lanko tėvus, senelius, brolių, seserį, gimines; dalis respondentų apskritai tos dienos nešvenčia, tik „įprastai praleidžia dieną“. Susidaro įspūdis, kad sureikšminamos šventės išvakarės (kaip ir Kalėdų, Joninių), o tikroji šventinė diena skiriama „poilsiu nuo šventimo“. Tą paliudija respondentų žodžiai: „ilsėjimuisi namie“, „visą dieną miegojau“. Pasak vienos respondentės, „Pirmąją Naujųjų metų dieną miegojau iki pietų, vėliau važiauvau namo ir išgėriau šampano su tėvais, sese, jos draugu. Vėliau žiūrėjome šventines laidas“, kitos teigimu, „Naujųjų metų dieną paprastai nešvenčiu. Dažniausiai išsimiegu ir po pietų susitvarkau namus“. Ukrainietės teigimu, tą dieną žiūrima filmus ir niekur iš namų neinama. Sausio pirmosios specifiką apibūdinusios rusės teigimu: „nešvenčiama ypatingai, pabaigiamo valgius ir gėrimus, žiūrima filmus...“. Sausio antroji yra darbo diena, todėl nėra galimybės ilgiau švęsti ar vykti kur nors toliau nuo namų. Dėl tobulėjančių ryšio priemonių pasidalyti naujajam etniniams įspūdziais ir linkėjimais galima ir tiesiai iš namų.

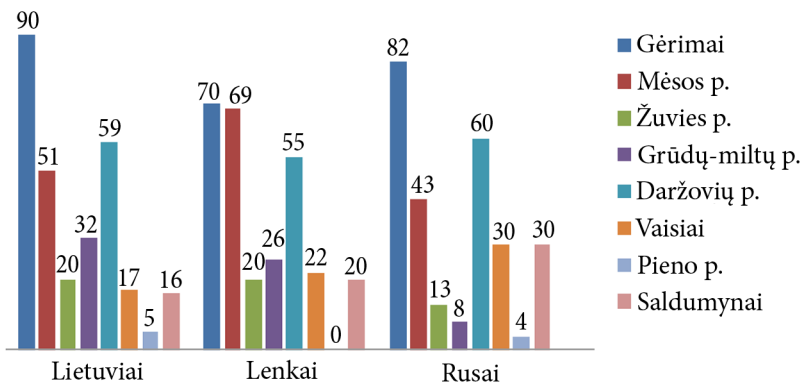
ŠVENTINIS STALAS

Svarbus šventės akcentas – šventinis stalas. Didesnes ar mažesnes vaišes aptiksime kiekvienos šventės ritualinėje struktūroje [27, 163], tačiau Naujųjų metų valgiai plačiau nebuvo tyrinėti. Vienintelėje stambesnėje ritualinių metų kulinarijos studijoje ši šventė net nebuvo išskirta [13], todėl nagrinėti naujajam etniniam stalą iš laiko perspektyvos gana keblu. Tai paskatina skirti daugiau dėmesio dabarčiai.

Analizuojant šventinius patiekalus nematyti didesnių etninių skirtumų. Daugelis šeimų laikosi tik joms būdingų tradicijų, patiekiami šeimos narių mėgstami patiekalai. Tam tikrų skirtumų galima įžvelgti tik išskyrus atskiras produktų grupes (5).

Visų tautybių respondentai daugiausia išskyrė alkoholinių ir gaiviųjų gėrimų grupę (5 pav.). Gėrimų hierarchinėje struktūroje tarp visų tautybių vilniečių vyrauja šampanas (šampanizuotas vynas) – pagrindinis šių dienų produktas, simbolizuojantis Naujųjų metų šventę. Lenkų tautybės respondentai išskyrė ir mėsos produktus, o rusai ir lietuviai jiems teikė mažesnę reikšmę. Lenkų vaišėse vyrauja paukštienos patiekalai, lietuviams santykinai būdingesni naminių gyvulių mėsiniški patiekalai. Kiek kitaip negu per Kūčias, ant naujajam etniniam

(5) Produktų grupės atskleidžia tik sąlyginį vienos ar kitos rūšies patiekalų pasiskirstymą. Dažnai respondentų pateiktas patiekalo apibūdinimas nėra detalus, o ir atskiras valgis neretai apima kelias patiekalų grupes. Jos išskirtos pagal vyraujančią produktą, pavyzdžiui, mišrainės priskiriamos prie daržovių patiekalų, pyragėliai, nepaisant jų įdaro, – prie duonos ir grūdų, taip pat nesigilinant į jų sudėtį išskirtos atskiros gėrimų ir saldumynų grupės. Prie žuvų patiekalų priskiriami ir jūros gyvūnų produktai.

5 pav. Naujųjų metų šventinis stalas pagal produkto rūšį ir etnines grupes (proc.; N = 171)

stalo nėra daug žuvies ir jūros gyvūnų patiekalų. Juos dažniau paminėjo lietuviai ir lenkai. Iš žuvies patiekalų išsiskiria silkė. Lietuviai nedaug lenkia lenkus grūdų patiekalų gausa, dažniausiai minimi sumuštiniai. Visos trys etninės grupės dažnai rinkosi daržoves, tik rusai ir lietuviai išskyrė mišraines (lietuviai – ypač baltą mišrainę), lenkai – salotas. Kiek rečiau minimi bulvių patiekalai (keptos, virtos bulvės, košė, traškučiai). Rusai itin sureikšmino vaisius. Jie ir ukrainiečiai paminėjo mandarinus. Nustebino ir tai, kad respondentai labai retai (išskyrus rusus) minėjo saldumynus, iš jų dažniausiai vyravo tortai (bananinis, medaus, skruzdėlynas, vaflinis). Beveik neminimi pieno produktai, grybai, sriubos.

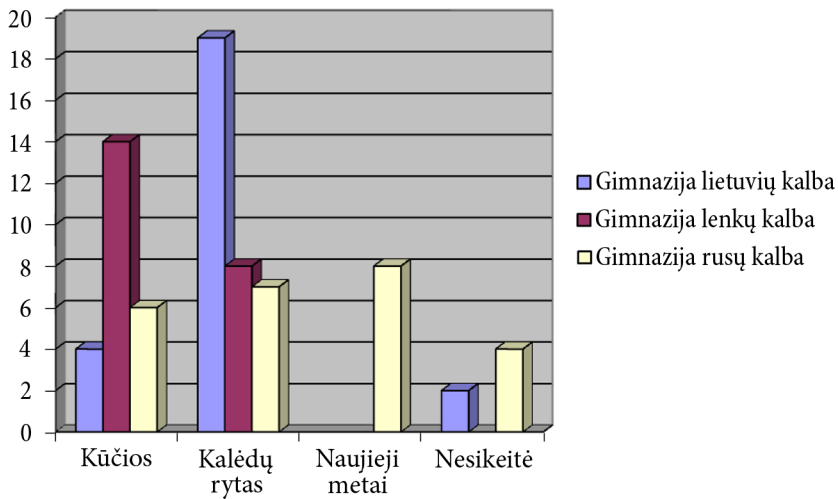
Tik kelių respondentų nuomone, stalas buvo panašus į kalėdinį. Pasak lenkės, nebuvo tik kisieliaus ir kūčiukų, o rusės teigimu, be tradicinių Kalėdų patiekalų, dar buvo specialiai keptas vaflinis tortas. Specifinių, tik šiai šventei pagamintų patiekalų įvardyta labai nedaug. Pasak lenkės, specialiai šiai progai kepa antį (vienu atveju – su obuoliais). Keptą antį, kaip specifinį naujametinį patiekalą, minėjo ir lietuvė. Dvi lietuvių ir viena lenkų šeimos šiai dienai kepa kalakutą. Rusė įvardijo specialiai tai progai ypatingu būdu kepamą mėsą, lenkė išskyrė šiai progai iškeptą medaus tortą.

Taigi nėra specifinių, vieni ar kiti etninei grupei būdingų patiekalų. Daugelis maisto produktų negali būti siejami ir su ilgalaikė tradicija ar etnokulinariniu paveldu. Turime priartinti Johnui Tomlinsonui, kad globalizacija susilpnina materialų maisto kilmės ir vartojimo vietos ryšį [26, 131].

TRADICIJOS SUVOKIMAS

R. Paukštytės-Šaknienės tyrimai atskleidė gana konservatyvų Vilniaus miesto jaunimo požiūrį į beveik nekintančią ir iš kartos į kartą perduodamą tradiciją [16, 206–217]. Vis dėlto laiką, per kurį gali susiformuoti tradicija, ne tik jaunimas, bet ir patys etnologai supranta gana įvairiai. Antai Švedijos folkloristė Marlene Hugoson, analizuodama Velykų medžio paplitimą per devynerius metus, vartoja „dabarties tradicijos“ (*instant tradition*) sąvoką [8, 75–86].

Kaip jau minėjome, beveik visi respondentai ateinančius metus pažymi šampano šūviu, sveikina kitus šventės dalyvius, didesnė dalis šauna fejerverkus (ar žiūri, kaip tai daro kiti). Retai šia proga einama į bažnyčią, ne visi švenčiantys sodyboje ir turėdami tam sąlygas kuria laužą. Atsakiusieji į klausimą, kokių dar Jūsų šeima laikosi Naujųjų metų sutikimo tradicijų, pagal tautybę pasiskirsto maždaug po lygiai.

6 pav. Metų pabaigos dovanos moksleivių apklausos duomenimis (N = 65)*

* Kai kurie pateikėjai nurodė kelias dovanų teikimo progas.

Pasak ukrainietės, kai ji buvo maža, ta proga kviesdavo Senį Šaltį, jam turėjo sakyti eilėraščius. Kitos jos tautietės teigimu, žiūrimi seni filmai su tėvais, nes tai jų jaunystės nostalgija.

Pasak rusų, gyvuoja tradicija prieš Naujuosius metus atiduoti skolas, atsiprašyti artimųjų už skriaudas. Per Naujuosius metus priimta rengtis kuo ryškesnėmis spalvomis, lankomi kaimynai ir vaišinami ar paprasčiausiai linksminamasi, žiūrimi filmai. Viena respondentė teigė, kad Naujuosius metus švenčia kartu visa šeima, niekada nebūna atskirai nuo savo šeimos. Taip pat gyvuoja tradicija tarp šeimos narių keistis dovanomis. Keitimąsi dovanomis kaip specifinį rusams būdingą bruožą patvirtina ir moksleivių apklausa.

Kita vertus, tradiciją per Naujuosius metus keistis dovanomis mini ir vyresnieji lenkai. Pasak jų, šia proga teikiamos dovanos, visi sveikinami, važiuoja pas gimines, aplankomi artimieji, sutvarkomi namai, ruošiamas stalas ir laukiama svečių. Pasiruošimą šventei įprasmina ir šeimos narių ėjimas į pirtį. Kaip šeimos tradicija nurodoma ir naujametinės televizijos programos žiūrėjimas ar per „rusų“ Naujuosius metus skambinimas giminėms į Maskvą. Kai kada ir lenkų šeimose per rusų Naujuosius metus taip pat šaunamas šampanas (6). Kai kurie tradicija įvardijo Naujųjų metų sutikimą su tais pačiais draugais. Keliose lenkų šeimose stengiamasi turėti tų metų simbolį pagal kinų kalendorių, pavyzdžiui, pateikėja sutiko Naujuosius metus su raudonu megztiniu, kuris simbolizavo drakono metus. Kartais tų metų simbolis pastatomas ant stalo. Minima ir tradicija palydėti senus metus – tai daroma 23 valandą susėdus prie stalo. Kai kada sutikus Naujuosius metus einama svečiuotis pas kaimynus. Pirmą Naujųjų metų dieną orkaitėje kepami kepsniai arba naujametinis pyragas. Svarbūs ir drabužiai. Verta „turėti ar dėvėti ką nors naujo“. Kaip ir rusų šeimose, sutinkant Naujuosius metus linkima gėrio ir atsiprašoma už blogą. Minima ir tradicija kieme lipdyti sniego senį.

Lietuviai minėjo, kad tą dieną daug šoka, dainuoja, degina šaltas ugneles, visi nusifotografuoja, mama daro sausainukus su obuoliais, šeima klausosi astrologinių prognozių

(6) Šeškinės mikrorajone šaunami fejerverkai, bet ne taip intensyviai, kaip per Lietuvos laiku švenčiamus Naujuosius metus.

ar šeimos nariams pasisako apie asmeninius kitų metų planus, net sudaromas jų sąrašas. Kartais einama čiuožinėti ant ledo, maudytis pirtyje ar minima tradicija „būti nusipraususiems“. Kiti eina į teatrą, koncertą filharmonijoje ar patys dainuoja lietuvių liaudies dainas, šoka lietuvių liaudies šokius, dovanoja dovanas, žaidžia „Monopolį“. Tradicija gali būti buvimas kartu per Naujuosius metus ar su draugais. Kai kada, anot respondentų, tradicijų laikosi tik tėvai – eina į bažnyčią.

Taigi įvairių etninių grupių atstovų šeimos tradicijos samprata panaši. Tradicija gali būti kelių kartų žinomas (kartais iš Kūčių ir Kalėdų pasiskolintas), kartais modifikuotas ar palyginti naujai (dažniausiai internete) „atrastas“ paprotys, jaunosios kartos atstovų mintyse jau įgijęs ilgalaikės ir nekintančios vertybės stereotipą. Kai kada tradicijos tapatinamos su tikėjimais.

NAUJŲJŲ METŲ TIKĖJIMAI

Jau minėjome, kad pirmieji liaudies švęstų Naujųjų metų paminėjimai susiję su ateities spėjimais. Kaip pažymėjo Juozas Kudirka, kai kuriose Rytų Lietuvos vietovėse prieš Naujuosius metus spėjama dažniau negu prieš Kalėdas [11, 249]. Todėl logiška, kad Naujųjų metų spėjimai galėjo išlikti ir šios Lietuvos dalies mieste, kur anksčiau negu kaimo kultūroje į gyventojų buitį atėjo laikrodis ir Naujųjų metų ribą žymėjo ne ištęstas dvylikos dienų laikotarpis, o konkreti parų sandūrą žyminti 24 valanda.

Į klausimą, „Kokių žinote Naujųjų metų spėjimų“, didelė dalis respondentų teigė, kad jokių spėjimų nežino. Pavyzdžiui, baltarusė nuoširdžiai atsakė: „niekada nežinojau, kad tokių yra“, tačiau dalis jų nurodė tam tikrus spėjimus. Pasak Pranės Dundulienės, per Naujuosius metus, kaip ir Kalėdas, didelė reikšmė buvo skiriama magiška „pirmosios dienos“ idėjai. Kaip elgsiesi pirmą dieną, toks bus visus metus [4, 35–39]. Naujametinis tikėjimas, kad kaip sutiksi Naujuosius metus, taip juos ir praleisi (7), ir šiomis dienomis dažniausiai minimas visų etninių grupių atstovų. Įvairių tautybių respondentai taip pat sureiškina naujametinę nuotaiką, žmones, su kuriais sutinka Naujuosius metus, pinigų turėjimą, naujametinius drabužius, suvalgyto maisto gausą. Panašūs tikėjimai per Naujuosius metus gyvavo ir tradiciniame Lietuvos kaime [1, 43–49]. Kita tikėjimų grupė tradicinius Naujųjų metų papročius susieja su Kūčiomis. Lietuvių ir lenkų teigimu, kaip ir prieš Kalėdas, prieš Naujuosius metus reikia gražinti skolas, susitaikyti, nesipykti ar juos sutikti švarams, atidavusiems visas skolas ir bažnyčioje išpažinus nuodėmes. Rusai šias reikšmes traktavo kaip šeimos tradiciją.

Labai svarbus ir Naujųjų metų vidurnaktis. Visų etninių grupių atstovai pateikė naujametinių būrimų. Šiuo atveju dažnai atliekami ir su tradicija mažai besisiejantys veiksmai. Teigiama, kad išsipildys vidurnaktį sugalvotas noras. Kai kuriais atvejais dar reikia atlikti papildomų veiksmų, pavyzdžiui, prieš tai suvalgyti vynuogę arba sudeginti lapelį su užrašytu noru, pelenus supilti į šampaną ir vidurnaktį išgerti. Kartais užtenka norą parašyti ant popieriaus ir prieš miegą pakišti po pagalve tikint, kad jis išsipildys.

2005–2008 metų papročių tyrimais nustatyta, kad vilniečių jaunimo naujametiniai vedybų spėjimai labai reti [23, 100–109]. Šio tyrimo metu tokie spėjimai jau nebefiksuoti, tačiau spėjama apie poros meilę. Tą galima padaryti kartu nemačiomis išgeriant gėrimo ir pagal jo stiprumą pasakyti apie tos poros meilę. Analogijų neturi ir spėjimas, kai po viena iš kelių lėkščių padedama moneta: atspėjus manoma, kad tais metais pinigų nepritrūks.

(7) Galima versija: „kaip palydėsi senus metus, tokie bus ir nauji metai“.

Tradiciškai per Naujuosius metus buvo spėjami orai [1, 43–44; 30, 13], tačiau mūsų tyrimų duomenimis, apie tai užsiminė tik du žmonės. Tai rodo, kad šiuolaikiniam miesto žmogui ši sritis jau nebesvarbi.

Naujametiniai spėjimai atliekami ir išėjus į kiemą. Tikima, kad jei pirmas sutiktasis yra vyras, metai bus geri, sutikus moterį metai bus prastesni. Laimę neša ir gyvūnai: per Naujuosius Metus į laiptinę įleidžiama katė, kad metai būtų sėkmingi (8). Pasak 1990 m. gimusios merginos, dauguma Naujųjų metų spėjimų panašūs į Kūčių. Kadangi Naujuosius metus ji šventė kaime, pabandė tokį: triskart apibėgo apie trobą ir po trečio rato pamatytas vaizdas parodė, kokia bus ateitis (9). Apibendrinant naujametinių tikėjimų sritį galime teigti, kad įvairių tautybių žmonės Naujųjų metų spėjimams tebetiekia išskirtinę reikšmę. Kita vertus, sunku numanyti, kiek jais tikima.

ŠVENTĖ RITUALINIŲ METŲ STRUKTŪROJE

Vilniečių ritualinių metų struktūroje Naujieji metai patys svarbiausi po Kalėdų (su Kūčiomis) ir Velykų. 15 iš 175 pateiktųjų svarbiausia metų švente įvardijo Naujuosius metus (10), tarp jų penki lenkai (8 proc.), po keturis lietuvius (5 proc.) ir rusus (17 proc.), po vieną baltarusį (100 proc.) ir ukrainietį (33 proc.). Analizuojant Naujųjų metų išskyrimo priežastis nurodyti keli motyvai, vienas iš jų – pramoginis. Trijų lenkių, ukrainietės (ji minėjo ir gimtadienį) ir lietuvio teigimu – tai tiesiog linksmiausia šventė. Išskiriami ir kiti du motyvai – Naujieji metai suvokiama kaip ribinė, perėjimo apeigų simboliką įkūnijusi ir šeimą suburianti šventė. Pasak lenkės: „Išskirtine švente įvardyčiau Naujuosius metus. Jaučiamas tarsi peržengimas iš vienos erdvės į kitą. Apmąstai su šeima praėjusius metus, visus įvykdytus ir neįvykdytus planus, darbus. Žmonės sveikina vieni kitus, linki linksmų Naujųjų metų. Žmonės ruošiasi, baigia visus pradėtus darbus, kad Naujieji metai būtų ramūs, praeitų ne veltui. Labai patinka šventinė nuotaika vidurnaktį: fejerverkai, šampano taurės, sveikinimai“. Jos tautietės manymu, Naujieji metai svarbūs tuo, kad prasideda naujas etapas gyvenime. Naujuosius metus ir gimtadienį išskyrusios lietuvės teigimu, ši šventė laukiama todėl, kad atvažiuoja giminės iš užsienio, rusė Kalėdas ir Naujuosius metus išskiria motyvuodama, kad jų metu susirenka daugiausia artimųjų. Kita jos tautietė pabrėžė pasirošimą šiai šventei, papuoštus namus, suėjusius šeimos narius, pridurdama, kad tai – stebuklų metas. Pasak jos tautiečių, išskyrusių Velykas ir Naujuosius metus bei Kalėdas ir Naujuosius metus, tai – šeimyninės šventės. Baltarusės teigimu, „Naujieji metai švenčiami visa šeima, stengiamės, kad visiems būtų gera“, nes sakoma, kad kaip Naujuosius metus sutiksi, taip juos ir praleisi. Kad kiti metai būtų dosnūs, stengiamasi paruošti daug valgių ir dovanų. Taigi daliai respondentų Naujieji metai – šeimos šventė. Kita vertus, kartais ji net nepripažįstama švente: viena lenkė teigė, kad „Mums tai nėra šventė, tik diena, kai galime su šeima pabūti kartu“ (160). Nors šių dienų etnologai pažymi šeimos krizę, šeiminių gyvenimų įvardija kaip nešiuolaikišką ir neatitinkantį vis spartėjančio gyvenimo ritmo [6, 153–157], daliai žmonių galimybė pabūti drauge su artimaisiais yra labai svarbi. Kita vertus, daugelis šiuolaikinių naujametinių aprašų verčia prisiminti Kūčias. Sovietmečiu kovojant su religingumu, dalis Kūčių papročių tapo laisvai švenčiamų Naujųjų metų dalimi. Be to, sentikių ir stačiatikių religijas išpažįstantys

(8) Etnografiniai šaltiniai iš Panevėžio apskrities liudija, kad 12 valandą juodą katę nešdavo į kryžkelę ir pagal jos bėgimo kryptį sužinodavo, iš kurios pusės atvyks mylimasis ar mylimoji [5, 349].

(9) Panašūs naujametiniai spėjimai užrašyti Tveruose ir Skaudvilėje [15, 109, 111].

(10) Iš jų trys greta šios šventės nurodė gimtadienį, Kalėdas ar Velykas.

žmonės taip nesureikšmina Kūčių, kaip katalikų tikėjimą išpažįstantys lietuviai ir lenkai. Tai ir paaiškina, kodėl šią šventę išskiria tokia didelė dalis klausinėtų rusų, ukrainiečių ir vienintelė baltarusė.

Rusai švenčia ir „Senuosius Naujuosius metus“. Jau moksleivių apklausa rodo, kad 40 proc. rusų ir 10 proc. lenkų (11) kalbomis besimokančių vilniečių Naujuosius metus švenčia ir sausio pirmąją, ir sausio keturioliktąją, 5 proc. mokyklos rusų kalba moksleivių minėjo tik „rusiškus“ Naujuosius metus. Vyresni, 20–40 metų, rusai Naujuosius metus dažnai šventė pagal abu kalendorius, tačiau Senieji Naujieji metai paminimi kukliau, nes šią dieną būdavo dirbama. Naujieji metai sausio pirmąją dažnai sutinkami kelis kartus – pagal Lietuvos ir Maskvos laiką, tačiau etninė šventės ar ją sudarančio ritualo, papročio specifika pačių žmonių nėra sureikšminama.

IŠVADOS

Naujųjų metų chronologinis artumas Kalėdoms apeiginių metų struktūroje ir išskirtinis šiai šventei teikiamas dėmesys istorijos perspektyvoje suformavo šios šventės tradicijas šeimoje. Sovietmečiu suformuoti Naujųjų metų kaip išskirtinės, ribinės, perėjimo apeigų simboliką įkūnijusios šventės stereotipai gyvi ir šiandien.

Tyrimas atskleidė, kad net ir pasaulietinei šventei tam tikrą (nors ir netiesioginį) poveikį turi religija. Lygindami lietuvių, lenkų ir rusų papročius, matome rusų tautybės žmonių Naujiesiems metams teikiamą didesnę svarbą. Sentikių ir stačiatikių šeimose mažiau reikšmingos negu katalikams Kalėdų išvakarės, todėl Naujieji metai dažnai jaunimui tampa svarbiausia šeimos švente. Nepaisant rusų švenčiamų Senųjų Naujųjų metų ar Naujųjų metų sutikimo Maskvos laiku, šios šventės etninė specifika pačių žmonių nėra aiškiai išreikšta ir sureikšminama. Lietuvoje, Lenkijoje ir Rusijoje funkcionuojanti krikščioniška kultūra ir panaši ritualinių metų struktūra neleidžia pasireikšti ryškiems skirtumams, kokius galėtume rasti lygindami totorių, karaimų ar žydų šventes.

Išanalizavę kelių tautybių vilniečių Naujųjų metų šventimą turime konstatuoti šeimos papročių įvairovę, kuri yra reikšmingesnė negu etniniai skirtumai. Kurdami ir dalyvaujant ribinėje metų šventėje šventės dalyviai siekia pabūti „namie“, tarp artimų žmonių, palaikyti šeimos tradicijas ar kurti naujas. Šventė į vieną grupę sujungia net tik ją švenčiančius žmones. Modernios technologijos sudaro galimybę pasveikinti šventėje nedalyvaujančius giminaičius ar draugus, leidžia išplėsti „švenčiančių kartu“ sąvoką ir kurti „globalius namus“. Pagal situaciją daugiakonfesinėje aplinkoje šventė gali burti vienai etninei grupei priklausančius žmones ir formuoti etninio tapatumo jausmus, tačiau daliai bendrijos narių sukūrus etniškai mišrias šeimas ir švenčiant kartu su kitų tautybių draugais, kaimynais ar bendradarbiais – tokios galimybės nelieka.

Vis dėlto gilesnis Naujųjų metų etnografinis tyrimas gali būti reikšmingas Lietuvos kultūros procesų, šeimos ir etniškumo sampratų nagrinėjimui.

Gauta 2013 12 16
Priimta 2014 05 28

Literatūra

- [1] BALYS, Jonas. *Lietuvių kalendorinės šventės*. Vilnius: Mintis, 1993. 310 p.
- [2] BARTH, Fredrik. Introduction. In: *Ethnic Groups and Boundaries. The Social Organisation of Culture Difference*. Oslo, Bergen: Oslo Universitets Forlaget, 1969, p. 9–38.

(11) Matyt, iš mišrių šeimų. Apie religiją ir tautybę moksleivių neklausėme.

- [3] BOISSEVAIN, Jeremy. Inleiding: Identiteit en Feestelijkheid. In: *Feest en Ritueel in Europa. Antropologische essays*. Eds. Adrianus Kopster, Yme Kuiper and Jojada Verrips. Amsterdam: VU Uitgeverij, 1983, p. 9–14.
- [4] DUNDULIENĖ, Pranė. *Lietuvių kalendoriniai ir agrariniai papročiai*. Vilnius: LTSR aukštojo ir specialiojo vidurinio mokslo ministerija, Vilniaus Darbo Raudonosios Vėliavos ir Draugystės ordinų V. Kapsuko universitetas, 1979. 153 p.
- [5] ELISONAS, Jurgis. Burtai Panevėžio apskr. rinkti. *Tauta ir žodis*, 1925, t. 3, p. 349.
- [6] ERIKSEN, Thomas Hylland. *Akimirkos tironija. Greitasis ir lėtasis laikas informacijos amžiuje*. Vilnius: Tyto alba, 2004. 199 p.
- [7] HOBBSAWM, Eric. Mass-Producing Traditions: Europe, 1870–1914. In: *The Invention of Tradition*. Eds. E. Hobsbawm, T. Ranger. Cambridge: Cambridge University Press, 1983, p. 263–308.
- [8] HUGOSON, Marlene. “Instant Tradition”: The Introduction of the Swedish Easter Tree. *Folklore*, 2006, Vol. 117, p. 75–86.
- [9] JUCEVIČIUS, Liudvikas Adomas. *Raštai*. Vilnius: Valstybinė grožinės literatūros I-kla, 1959. 679 p.
- [10] KLIMKA, Libertas. *Tautos metai*. Vilnius: Lietuvos etninės kultūros globos taryba, 2008. 376 p.
- [11] KUDIRKA, Juozas. *Lietuviškos Kūčios ir Kalėdos*. Vilnius: Vaga, 1993. 316 p.
- [12] LAUČKAITĖ, Laima. Vilniaus šventės ir pramogos prieš Pirmąjį pasaulinį karą. *Naujasis židinys*, 2008, Nr. 11–12, p. 468–475.
- [13] MARCINKEVIČIENĖ, Nijolė. *Metai už stalo. Kalendorinių švenčių ir sezoniniai valgiai*. Vilnius: Baltos lankos, 2009. 351 p.
- [14] MARDOSA, Jonas. Ritualiniai metai šiuolaikinėje Lietuvoje: Miesto ir kaimo perspektyvos. Iš: *Šventės moderniam mieste. Festivals in the Modern City*. Sud. J. Mardosa. Vilnius: Edukologija, 2013, p. 52–60.
- [15] MICKEVIČIUS, Juozas. Žemaičių kalėdų burtai apie ištekėjimą bei vedimą. *Gimtasai kraštas*, 1941, Nr. 1–2, p. 96–112.
- [16] PAUKŠTYTĖ-ŠAKNIENĖ, Rasa. Tradicijos sampratos šiuolaikinėje Lietuvoje. *Lituanistica*, 2012, Nr. 2(88), p. 206–217.
- [17] PETROŠIENĖ, Lina. Glimpses of the Shrovetide Festival in the Early 20th Century Lithuanian Press: How Urbanities Celebrated? In: *Šventės mieste / Festivals in the City*. Ed. J. Mardosa, Ž. Šaknys. Vilnius: Lietuvos edukologijos universitetas ir Lietuvos istorijos institutas, 2013, p. 21.
- [18] SEDAKOVA, Irina. Inventing the Ritual Year in Modern Russia. In: *The Ritual Year 3: The Ritual Year and History*. Ed. I. Sedakova. Strážnice: Narodni ústav lidové kultury, 2008, p. 51–58.
- [19] SENVAITYTĖ, Dalia. Kalendorinių švenčių diskursas sovietinėje Lietuvoje periodikoje. I dalis: 1945–1964 metai. *Lituanistica*, 2013, t. 59, Nr. 2(92), p. 101–121.
- [20] SIMPSON, Jacqueline; ROUD, Steve. *A Dictionary of English Folklore*. Oxford: Oxford University Press, 2000. 412 p.
- [21] ŠAKNYS, Žilvytis. Jaunimo kalendoriniai papročiai tūkstantmečių sandūroje: Tradicijos ir naujovės. *Lietuvių katalikų mokslo akademijos suvažiavimo darbai*, 2003, t. 18, p. 165–176.
- [22] ŠAKNYS, Žilvytis Bernardas. *Kalendoriniai ir darbo papročiai Lietuvoje XIX a. pabaigoje – XX a. pirmoje pusėje. Jaunimo vakarėliai*. Vilnius: Diemedis, 2001. 156 p.
- [23] ŠAKNYS, Žilvytis. 2013. Ritualiniai metai šiuolaikinėje Lietuvoje: Miesto ir kaimo perspektyvos. Iš: *Šventės moderniam mieste. Festivals in the Modern City*. Sud. J. Mardosa. Vilnius: Edukologija, p. 100–109.
- [24] ŠAKNYS, Žilvytis. Jaunimo iniciaciniai ir kalendoriniai papročiai. Iš: R. Paukštytė-Šaknienė, V. Savoniakaitė, Ž. Šaknys, I. Šidiškienė. *Lietuvos kultūra. Mažosios Lietuvos ir Žemaitijos papročiai*. Vilnius: LII I-kla, 2012, p. 77–135.

- [25] ŠAKNYS, Žilvytis. Ritual Year in Time and Space: Calendar Customs in North Poland and South Lithuania. In: *The Power of Mask. The Ritual Year*. 5. Ed. A. Vaicekuskas. Kaunas: Vytautas Magnus University, 2013, p. 108–116.
- [26] TOMLINSON, John. *Globalizacija ir kultūra*. Vilnius: Mintis, 2002. 255 p.
- [27] VAICEKAUSKAS, Arūnas. *Lietuvių žiemos šventės. Bendruomenės kalendorinio ciklo apeigos XIX a. pab. – XX a. pr.* Kaunas: VDU I-kla, 2005. 192 p.
- [28] VAN GENNEP, Arnold. *The Rites of Passage*. Chicago: The University of Chicago Press, 1960. 198 p.
- [29] VAN GINKEL, Rob. Celebrating Localism: The Festive Articulation of Texel's Identity. In: *Reframing Dutch Culture. Between Otherness and Authenticity*. Eds. P. J. Margry and H. Roodenburg. Wiltshire: Ashgate, 2007, p. 37–57.
- [30] VYŠNIAUSKAITĖ, Angelė. *Mūsų metai ir šventės*. Kaunas: Šviesa, 1993. 152 p.
- [31] ZNAMIEROWSKA-PRÜFFEROWA, Maria. *Miestas arčiausia širdies*. Vilnius: Alma littera, 2009. 309 p.

ŽILVYTIS ŠAKNYS

Festival in Vilnius: New Year in Lithuanian, Polish and Russian families

Summary

The aim of the article is to reveal the ethnic and cultural peculiarities of Vilnius citizens via the analysis of the New Year's festival celebrated in the latest years. In order to execute this purpose the composition of the members of the New Year's festival, the place of the festival, the meals, New Year's Day traditions in a family, fortune-telling and the significance of the festival in the structure of a ritual year of Vilnius citizens are compared.

The research has made it evident that a chronological closeness of the festival to Christmas in the structure of a ritual year as well as an exceptional attention to this celebration in the perspective of history enabled the formation of New Year's festival traditions in a family. The stereotypes of the New Year's festival formed in the Soviet period of time as of an exceptional celebration, which embodies the symbolism of a liminal passage rite, are still alive.

The research has proved that it is religion which makes a peculiar (though even a non-direct one) influence on a secular festival. The comparison of the traditions of Lithuanians, Polish and Russians shows that the New Year's festival is far more important to the people of the Russian nationality. However, despite the festival of Old New Year celebrated by the Russians or seeing the New Year in on the Moscow time, the ethnic peculiarity of this festival is not given prominence by the people themselves. The Christian culture functioning in Lithuania, Poland and Russia and a similar structure of a ritual year prevent from essential differences to be revealed. According to the situation in poli-confessional surroundings a festival may unite people belonging to the same ethnic group and form the feelings of ethnic identity. Nevertheless, due to ethnically mixed families among the members of the community or when celebrating the festival together with friends of other nationalities, neighbours or colleagues, such a possibility ceases its existence.

Key words: Vilnius, New Year, festival, Lithuanians, Polish, Russians